

Partneriaeth AGA y Brifysgol Agored yng Nghymru

Rhaglen TAR: Bwletin Ymchwil

Rhifyn 14: Chwefror 2026

Croeso i fwletin ymchwil y Rhaglen TAR. Os ydych chi'n ymgymryd ag unrhyw ymchwil neu ymholiadau proffesiynol, croesawn y cyfle i rannu hyn gyda'r Bartneriaeth. Gallwch ddod o hyd i ragor o wybodaeth am ymchwil ar draws y bartneriaeth ar [wefan y Bartneriaeth](#), gan gynnwys eitemau/blogiau yn [Y Llais](#). Os hoffech wybod mwy am weithgareddau ymchwil y Rhaglen TAR, cysylltwch ag Alison Glover (alison.glover@open.ac.uk).

Yn y rhifyn hwn

Ysgolion sy'n canolbwyntio ar y gymuned a moeseg gofal: Nod astudiaeth gyda dwy ysgol yng Nghymru oedd deall sut mae ysgolion yn meithrin perthnasoedd cadarnhaol gyda rhieni a phlant.

Sgwrs gyda phlant ifanc: Mae sgwrs plentyn i blentyn yn cael ei archwilio mewn ysgol gynradd yng Nghaerdydd yn ystod gweithgareddau Ysgol Goedwig.

Cyfleoedd a heriau MDaPh y Celfyddydau Mynegiannol: Beth mae athrawon y Celfyddydau Mynegiannol yn eu gweld fel cyfleoedd a heriau'r Cwricwlwm i Gymru.

Strategaethau dysgu ar gyfer astudio ac adolygu Gwyddoniaeth: Wedi'u defnyddio gan bron i 400 o fyfyrwyr o ogledd Cymru.

Gweithgareddau ymchwil partneriaeth: mentora, presenoldeb ysgol, ac hyder athrawon dan hyfforddiant yn eu sgiliau iaith Cymraeg.

Ysgolion sy'n canolbwyntio ar y gymuned a moeseg gofal

'Maen nhw'n trin pob plentyn yn unigol a maent yn gwneud eu gorau dros bob plentyn.'

Mae'r papur hwn yn tynnu ar ddata a gynhyrchwyd o astudiaeth achos yn ymwneud ag Ysgol Gynradd Pentre ac Ysgol Gymunedol Bryncoed yng Nghymru, a oedd yn ceisio deall sut mae ysgolion yn meithrin perthnasoedd cadarnhaol gyda rhieni a phlant. Datgelodd cyfweiliadau a grwpiau ffocws gyda staff (14), rhieni (10) a disgyblion (30) fod moeseg gofal yn hanfodol i ffurfio perthnasoedd gydag ymddiriedaeth o safon rhwng staff, rhieni a disgyblion. Roedd y perthnasoedd gofalgarn y mae staff yr ysgol yn eu creu gyda rhieni a disgyblion trwy weithredoedd o ddydd i ddydd yn gysylltiedig â'u cyd-destunau cymdeithasol ehangach a'u lleoliad mewn ardaloedd o anfantais economaidd-gymdeithasol sylweddol. Roedd cyd-destunau cymdeithasol ehangach yr ysgolion hyn yn llywio sut maent yn dehongli ac yn gweithredu agendâu polisi ynghylch perfformiad academiaidd ac addysg gymunedol. Awgrymir bod meithrin dimensiwn perthynol o addysg yn hanfodol i ddatblygu agenda ysgolion sy'n canolbwyntio ar y gymuned yng Nghymru.

Evans, C., Welton, N., Pitman, J., Clegg, C. a Williams, D. (2025) Moeseg gofal mewn dwy ysgol sy'n canolbwyntio ar y gymuned yng Nghymru, *Papurau Ymchwil mewn Addysg*, 40(2), tt. 281–298, <https://doi.org/10.1080/02671522.2024.2381114>.

Siarad â phlant ifanc

'Peidiwch â phoeni, byddaf yn anfon fy nhân. Byddaf yn cynnau rhywfaint o dân allan o'm ceg.'

Archwiliodd yr astudiaeth hon sgwrs plentyn i blentyn rhwng 15 o blant (4–5 oed) o ysgol gynradd yng Nghaerdydd, dros 7 wythnos o 30 munud o chwarae rhydd bob wythnos yn ystod Ysgol Goedwig. Mae chwarae rhydd yn cynnig elfennau o ddewis ac ymreolaeth a'r cyfle i chwarae sy'n cael ei arwain gan y plant heb gyfranogiad oedolion, neu gydag ychydig iawn o gyfranogiad oedolion. Dewisodd y plant wisgo sbectol camera a oedd yn recordio lleferydd a golwg. Dangosodd y canlyniadau fod chwarae rhydd mewn amgylchedd coetir yn annog mwy, a gwahanol fathau o siarad nag sy'n amlwg mewn astudiaethau dosbarth presennol. Nodwyd wyth categori o sgwrs: Gwahoddiadol; Cystadleuol; Dychmygus; Gwybodaethol; Cwestiynu; Chwilfrydig; Addysgiadol a Hunan-siarad, yn ogystal â sgwrs gronnu a dadleuol. Roedd defnydd plant ifanc o iaith yn arddangos naws a dychymyg wrth iddynt ei defnyddio at ystod o ddibenion, gan gynnwys adeiladu ystyr gydag eraill, addysgu, creu argraff a chymryd rhan mewn chwarae dychmygus. Roedd yna hefyd enghreifftiau o gyd-adeiladu iaith i ddatblygu a/neu ymestyn senarios chwarae.

Beauchamp, G., Ellis, C., Ellis, R., Dumitrescu, S., Sarwar, S., Tyrie, J., a Houghton, C. (2025) Mathau o sgwrs gyda phlant ifanc, 4–5 oed, o fewn chwarae am ddim coetir, *Journal of Early Childhood Research*. <https://doi.org/10.1177/1476718X251363722>.

MDaPh y Celfyddydau Mynegiannol

'Daeth pryderon am effeithiolrwydd athrawon i'r amlwg fel esboniad posibl i'r gwrthwynebiad i newid.'

Mae'r papur hwn yn tynnu ar set ddata a gasglwyd rhwng Hydref 2021 a Mai 2022, gan ddefnyddio holiaduron ar-lein (n=62) a chyfweliadau lled-strwythuredig (n=4), i archwilio beth oedd athrawon y Celfyddydau Mynegiannol yn eu gweld fel cyfleoedd a heriau'r Cwricwlwm i Gymru cyn ei lansio. Mae'r themâu a ddaeth i'r amlwg yn ymwneud â rhyddid a hyblygrwydd dylunio; dysgu a chydweithredu trawsgwricwlaidd; gwrthwynebiad i newid; effeithiolrwydd a hyder athrawon; hyfforddiant ac arweiniad y llywodraeth; a dyrannu amser ac adnoddau. Datgelodd y data bryderon am gynllunio a dylunio cwricwlwm, gydag athrawon yn teimlo'n ansicr ynglŷn â ble i ddechrau. Mae'r tensiynau canfyddedig rhwng disgwiliadau a realiti wedi arwain at amheuaeth ynglŷn â chyflwyno newid ag 'ail-labelu' hen arferion.

Griffiths, M., Oliver, E., Hewage, C., North, K. a Pigott, J. (2025) Ble mae'r 'Newydd'? Canfyddiadau athrawon o'r cyfleoedd a'r heriau ar gyfer MDPH y Celfyddydau Mynegiannol yn y Cwricwlwm i Gymru (2022), *Wales Journal of Education* 27(1), tt. 51–80. doi: <https://doi.org/10.16922/wje.27.1.3cym>.

Strategaethau dysgu Gwyddoniaeth

'Yn gyffredinol, nid oes gan ddysgwyr ddealltwriaeth gywir o effeithlonrwydd y strategaethau dysgu y maent yn eu defnyddio amlaf.'

Mae'r papur hwn yn tynnu ar sampl o 385 dysgwr (rhwng 14 a 15 oed) o 29 o ysgolion uwchradd yng ngogledd Cymru, gan ddefnyddio'r arolwg Holiadur Strategaethau Adolygu ac Astudio Effeithiol. Mae'r canlyniadau'n dangos mai'r strategaethau dysgu a ddefnyddir amlaf gan fyfyrwyr ar gyfer astudio ac adolygu gwyddoniaeth yn annibynnol oedd gwneud nodiadau, darllen gwybodaeth dro ar ôl tro, ac amlygu neu danlinellu gwybodaeth. Mae'r canfyddiadau hefyd yn awgrymu nad oes gan lawer o fyfyrwyr ddealltwriaeth gyflawn o'r strategaethau sydd o ddefnyddioldeb uwch (h.y. ymarfer adalw ac ysbeidiol).

Sultana, F., Watkins, RC, Baghal, TA a Hughes, JC (2025) Gwerthusiad o ddefnydd a dealltwriaeth myfyrwyr ysgol uwchradd o strategaethau dysgu i'w hastudio a'u hadolygu ar gyfer arholiadau gwyddoniaeth, *Gwyddorau Addysg*, 15(1), 101, <https://www.mdpi.com/2227-7102/15/1/101>

Gweithgareddau ymchwil Partneriaeth AGA y Brifysgol Agored

Mae Partneriaeth AGA y Brifysgol Agored yn cyfrannu at Rwydweithiau Ymchwil Cydweithredol (CRNs) a ariennir gan Lywodraeth Cymru. Dyma enghreifftiau o brosiectau cyfredol y rwydweithiau yma: sut mae arferion mentora yn cael eu cysyniadoli a'u gweithredu yng ngweithlu addysg Cymru; profiad plant o bresenoldeb ysgol a hyder athrawon dan hyfforddiant o'u sgiliau iaith Gymraeg.

Hefyd, fel rhan o prosiect Cydweithredol Cymru ar gyfer Dylunio Dysgu, mae chwe ysgol bartner wedi cael cymorth i greu offer rhithwir a mannau rhyngweithiol.

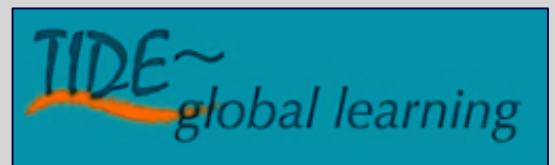
Os hoffech wybod mwy / bod yn rhan o unrhyw un o'r prosiectau hyn, cysylltwch â (alison.glover@open.ac.uk).

[Cliciwch ar y ddelwedd i archwilio Siambr y Senedd.]

Llanw - Dysgu Byd-eang

Mae amrywiaeth o adnoddau am ddim ar gael i'w defnyddio neu eu haddasu i'ch addysgu chi.

Addysgeg greadigol ac asesu

Ymchwil ar sut y gall dysgu sy'n seiliedig ar dueddau'r dysgwyr ac arferion creadigol ail-lunio asesiadau addysgol, gan feithrin lles a chreadigrwydd ymhlith dysgwyr.

Mae llawer o adnoddau addysgol eraill, blogiau a dolenni i ddigwyddiadau am ddim hefyd ar gael ar wefan Ailfeddwl Asesu.

Image 1: 8 Collective Creativity and Wellbeing dispositions (Stephenson, 2023)